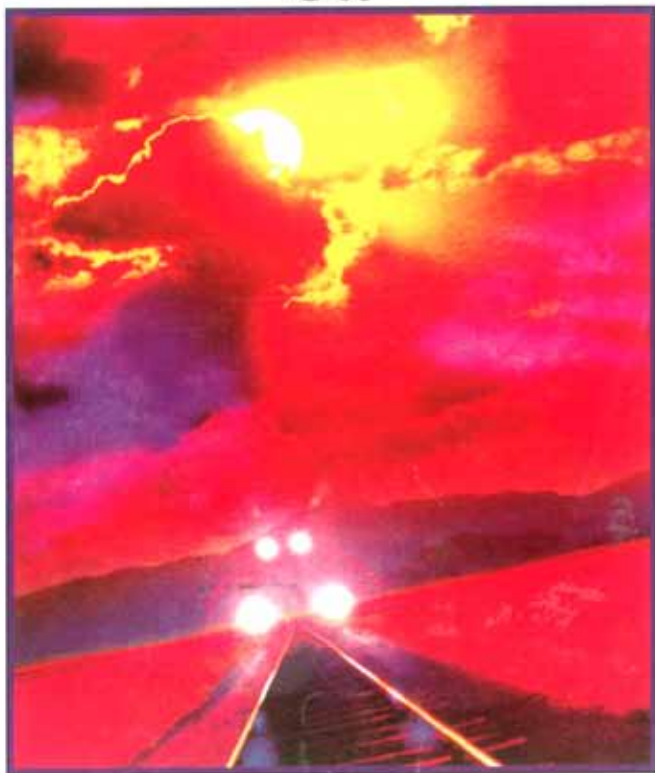

Luis Sepúlveda

PATAGONYA
EKSPRESİ

İspanyolca aslından çeviren
YILDIZ CANPOLAT

Luis Sepúlveda
PATAGONYA
EKSPRESI

ÇAĞDAŞ DÜNYA YAZARLARI

Düzeltili: Fulya Tükel
Dizgi: Gülay Altunkaynak

ISBN 975-07-0047-3

© Luis Sepulveda, 1995 by arrangement with Dr. Ray-Gude Mertin,
Literarische Agentur, Bad Homburg, Germany /
Akcalı Telif Hakları Ajansı / Can Yayınları Ltd. Şti. (1999)

Bu kitap, İstanbul'da Can Yayınları'nda dizildi,
Özal Basımevi'nde basıldı. (2001)
Cilt: ZE Ciltevi

Luis Sepúlveda
PATAGONYA
EKSPRESİ

ROMAN

İspanyolca'dan çeviren
YILDIZ ERSOY CANPOLAT

CAN YAYINLARI LTD. ŞTİ.

Hayriye Caddesi No. 2, 80060 Galatasaray, İstanbul
Telefon: (0-212) 252 56 75 - 252 59 88 - 252 59 89 Fax: 252 72 33
web sayfamız: <http://www.canyayinlari.com>
e-posta: yayinevi@canyayinlari.com

Özğün adı
Patagonia Express

**LUIS SEPULVEDA'NIN
CAN YAYINLARI'NDAKİ
KİTAPLARI**

AŞK ROMANLARI OKUYAN İHTİYAR / *roman*
BOĞA GÜREŞÇİSİNİN ADI / *roman*
DÜNYANIN SONUNDAKİ DÜNYA / *roman*
PATAGONYA EKSPRESİ / *roman*

çocuk kitabı

MARTIYA UÇMAYI ÖĞRETEN KEDI

Luis Sepúlveda, 1949 yılında Şili'de doğdu. Gençliğinde içinde yer aldığı politik etkinlikler nedeniyle işkenceye uğradı ve yirmi beş yaşında ülkesini terk etmek durumunda kaldı. Bunun ardından, birçok Güney Amerika ve Avrupa ülkesinde yaşadıkdan sonra, 1980 yılında Almanya'ya taşındı; ailesiyle birlikte on yılı aşkın bir süre bu ülkede yaşadı. *Sepúlveda*, 1997'den beri İspanya'da, Asturias'ta yaşıyor. Dünyanın hemen her yerini dolaşmış olan yazar, Greenpeace Örgütü'nün üyesidir; Unesco'nun kimi çalışmalarında da görev almıştır. *Sepúlveda*, sürgüne gittiği dönemde yazmaya başladı; kendi yaşamı, doğa, ülkeler ve halklar hakkında, kısa öykü, roman, oyunlar, radyo oyunları ve deneme türünde yapıtlar verdi; yapıtları nedeniyle birçok ödül aldı. Uluslararası alandaki ilk çıkışını, Türkiye'de Can Yayınları'ndan çıkan *Aşk Romanları Okuyan İhtiyar*'la yaptı. Bunu izleyen yapıtları arasında gene Can Yayınları tarafından yayımlanan *Dünyanın Sonundaki Dünya*, *Martıya Uçmayı Öğreten Kedi* ve *Boğa Güreşçisinin Adı*, *Patagonia Express*, *Desencuentros* sayılabilir.

Bu Notlarla İlgili Notlar

Mari Carmen ile Paco Ignacio Taibo I'in Meksika'daki evinde, çevresinde yirmi dört arkadaşın toplandığı koskocaman bir masa vardır. Bir gün orada, Taibo I'in kitabına ad olarak kullandığı bir tümce duymuştum: 'Unutmanın Sularını Durdurmak İçin'. Daha sonra kitabı okuyunca, hem Asturyalı yazara duyduğum sevgi ve hayranlık arttı, hem de insan her ne kadar metinleri sevse, metinlerde kendi içtenliğinin temelini görse de, onlara veda etmeyi engellemenin olanaksızlığını gördüm.

Şimdi, kendimi tek başıma, bunalmış, yaşlara bürünmüş duyumsamaya hakkım olmadığını anımsatmak için uzun bir yol boyunca benden hiç ayrılmayan, her zaman yanımda olan bu notlara eyvallah diyorum.

Değişik yerlerde ve durumlarda yazıldı bu notlar. Bunlara ne ad vereceğimi bilemedim, hâlâ da bilmiyorum.

Bir gün birisi bana, kendinden emin bir tavırla, çekmecemde birçok notumun bulunması gerektiğini söyledi; bu savı beni çok şaşırttığı için bir açıklama yapmasını istedim.

– Çekmecenizdeki notlar: Niçin ve ne amaçla tutulduğu bilinmeyen notlar, diye açıkladı.

– Hayır. Çekmecemde notlar bulunamaz, çünkü bir çekmece demek, doğal olarak bir yazı masasının parçası demektir, oysa benim yazı masam yok. Ne bir yazı masam oldu ne de olmasını isterim; çün-

kü Hamburglu, yaşlı bir fırıncıdan bana miras kalan kalın bir tahta üzerinde yazıyorum.

Yaşlı fırıncı, Kuzey Almanya'ya özgü bir kâğıt oyunu olan *skatt* oynadıkları bir akşam, oyun arkadaşlarına eklemelerindeki rahatsızlığın kendisini havlu atmaya ve fırını kapatmaya zorladığını söyledi.

– Peki ama şimdi ne yapacaksın cimri moruk, diye sordu sevimli oyuncuların birisi.

– Çocuklarımdan hiçbirinin benim mesleğimi sürdürmeyeceğini ve makinelerimin de artık kullanılmayacağını biliyorum, onun için hepsinin canını cehenneme yollayacağım, işe yarayacak olan şeyleri de armağan olarak vereceğim, diye yanıtlayan yaşlı Jan Keller, fırınında düzenlediği bir eğlenceye davet etti bizi.

Fırıncının üzerinde elli yıl boyunca hamur yoğurduğu ve benim de öykülerimi bir araya getirdiğim kalın tahtayı işte böyle edindim. Maya, susam, zencefil ve mesleklerin en soylusu kokan bu tahtayı seviyorum. Yazı masasına gelince; ne halt yemeye bir yazı masası isteyeyim.

Ne ad vereceğimi bilemediğim bu notlar, bir kitaplığın köşesine sığındı, toz içinde kaldı, günün birinde eski resimleri ya da belgeleri ararken elime geçti; onları sevecenlik ve gurur karışımı bir duyguyla yeniden okuduğumu itiraf etmeliyim. Kalemle karalanmış ya da kırık dökük bir biçimde daktilo ya çekilmiş olan bu sayfalar, Julio Cortázar'ın çok iyi saptadığı iki temel konunun anlaşılması amacını güdüyor: insanlık durumunun ve sanatçı olma durumunun anlamının kavranması.

Bu konularda pek çok kişisel deneyimim olduğu kesindir, ama hiç kimse bunda Alzheimer hastalığına karşı bir büyü şansını görmemeli, çünkü benim tasarımlarım arasında bir anı kitabı yazmak yoktur.

Kimileri, seçkilerde, dergilerde ve son olarak da İtalya'daki bir derginin özel bölümünde yayınlanmak üzere saklandıkları yeri bırakacak olan bu notlara veda ediyorum.

Son olarak, Beatriz de Moura'nın yararlı ve dostça öğütleri sayesinde bay ve bayan okurların elinde tuttuğu bu kitapta yerlerini alıyorlar. Patagonyalı erkeklerin ve kadınların anılarında gezmeyi sürdüren, bir şiirde günümüzde pek verimli olmadığı için artık ortadan kalktığı söylenen demiryollarına duyduğum saygının bir ifadesi olarak adını *Patagonya Ekspresi* koydum.

Sizleri, kendilerinden çok şey öğrendiğim ve öğrenmekte olduğum tüm bu eşsiz insanlarla birlikte, belirli bir güzergâhı olmayan bir geziye çıkmaya çağırıyorum.

Lanzarote, Kanarya Adaları
Ağustos 1995

Birinci Bölüm
Hiçbir Yere Yapılan
Bir Geziden Notlar

1

Hiçbir yere yapılan yolculuk dedemin armağandı bana.

Dedem. Sıradışı, korkunç bir yaratık. Bana bileti verdiği zaman, sanırım, on bir yaşımı yeni doldurmuştum.

Bir yaz sabahı Santiago'da yürüyorduk. İhtiyar, bana altı gazoz ve karnımda çoktan sivilaşmış olan bir o kadar dondurma almıştı, benim çişim geldi dememi bekliyordu. Belki de gerçekten böbreklerimle ilgileniyor, sık sık çişimin gelip gelmediğini soruyordu.

– Ne? Çiş yapmak istemiyor musun? Hastır, oğlum. Bütün bunları içtikten sonra...

Bacaklarımı kasarak verdiğim doğal ve alışılmış olumlu yanıt, ağızımdan çok dramatik bir tonda çıkmış olmalı ki, dedem, her zaman dudaklarının arasından sarkan sigara izmaritini fırlatıp atıyor, en eğitici sesiyle bağırmadan önce iç çekerek:

– Bekle oğlum, bekle, uygun bir kilise bulunca ya dek dayan, diyordu.

Fakat o sabah, karşıma çıkacak bir rahibin edepsizliklerine bir kez daha katlanmaktansa pantolonumu ıslatmaya karar vermiştim. Dondurma ve gazozla karnımı şişirip sonra da bana kilise kapılarına çiş yaptırmak gibi şakalar, birlikte yürümeye başladığımız ve yaşlı adamın beni yol arkadaşı ola-

rak benimseyip emekli bir anarşistin densizliklerine küçük suç ortağı yaptığı günden beri yinelenip duruyordu.

Pek çok kilise kapısına işemiş olmalıydım. Kaç rahip, kaç rahibe bana küfretmiştir kimbilir!

– Küçük domuz! Evinde tuvalet yok mu senin, bana fırlattıkları küfürlerin en hafifiydi.

– Özgür bir erkek olan torunuma küfretmek cesaretini nereden alıyorsun sen? Asalak! Süprüntü! Toplumsal bilinç katili! Dedem yüksekten atarken ben de son damlasına kadar çişimi yapıyor, bir sonraki pazar günü bana durmadan cömertçe ikram ettiği meşrubatlardan ne Papaya, ne Bilz, ne de Orange Crush içeceğime yemin ediyordum.

O sabah ihtiyara ayak diredim:

– Evet. Çok çişim geldi dede. Ama bir tuvalete gitmek istiyorum.

Yaşlı adam tükürmeden önce sigarasının izmaritini ısırdı.

Sonra bir ‘mecagonlaleche’ mırıldandı, iki adım uzaklaştı, başımı okşamak için birdenbire geri döndü. Cebinden sigarasını çıkarırken,

– Bu, geçen pazar yüzünden mi, diye sordu.

– Evet onun için, dede.

O rahip dedemi öldürmek istiyordu.

– Bu orospu çocukları tehlikelidirler, oğlum. Ama sonuç olarak doğanın yasası böyleyse, biz de onların anladığı dilden konuşuruz.

Bir önceki pazar günü San Marcos Kilisesi’nin yüzyıllık kapısına salmıştım suları. Bu eski tahtaları pisuar olarak kullanışım ilk kez olmuyordu, ama görünüşe bakılırsa rahip uyarılmıştı; çünkü akmasını engellememin olanaksız olduğu bir anda, tam çişimin ortasında, beni bir kolumdan çekip bedenimi dedeme doğru çevirmeye zorladı. Rahip peygam-

bercesine akan çişimi parmağı ile göstererek ayıpladı:

– Belli ki senin torunun! Aşağılık ırktan olduğun nasıl da ortada!

Al sana bir pazar daha! Tam kilisenin basamaklarına işerken dedemin ceketini attığını ve gömleğinin kollarını sıvadığını, yumruklarını sıkarak rahibe meydan okuduğunu, onu düelloya davet ettiğini gördüm. Rahip de çüppesini yere atarak aynı biçimde karşılık verdi. Neyse ki korodaki çocuklar ve din adamları araya girerek kavgayı önlediler.

Bir gün, bir barın saygıdeğer tuvaletinde rahatladıktan sonra yaşlı adam, sabahı en iyi biçimde geçirme yolunun, özellikle pazar günleri yerli battal fasulyeler ve cumhuriyetçi sürgün keçilerle neşelenen Asturya'nın merkezine gitmek olacağına karar verdi.

Yalnızca bu bereli yaşlıların tadından hoşlandıkları keçi eti, benim için tiksindiriciydi ve leş gibi kokuyordu; bu yaşlılar her gün dedemlerin evine yaklaşırlar ve aynı soruyu yöneltirlerdi:

– Ne? Yoksa teke öldü mü?

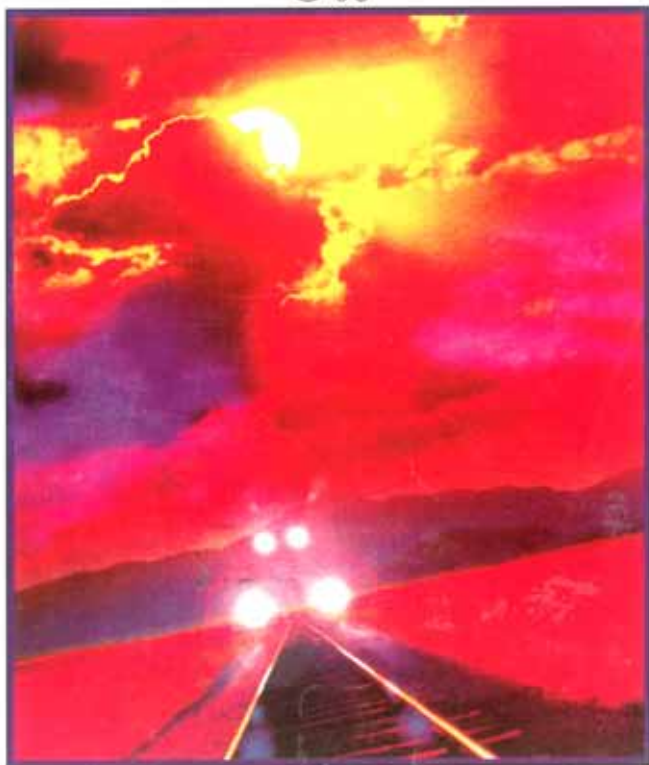
Bir tabak sütlacı iştahla yerken, yaşlı adamın 'onların anladığı dilden konuşmak' sözüyle ne demek istediğini düşündüm; kötü niyetini tahmin ettiğimde tir tir titremişimdir herhalde, ama arkadaşlarıyla birlikte CNT'nin kırmızı-siyah bayrakla süslü büyük salonuna girdiğini görünce bütün korkularım yok oldu. Bu saloıJan, öğleden sonralarınınemin bana okuduğu Jules Verne'in, Emilio Salgari'nin, Stevenson'ın, Fenimore Cooper'ın kitapları çıkardı.

Onun, elinde ince bir kitapla çıktığını gördüm. Beni yarına çağırıldı ve onu dinlerken kitabın sırtını okudu: Nicolai Ostrowsky'nin *Çeliğe Su Verildi*'si.

Luis Sepúlveda

PATAGONYA
EKSPRESİ

İspanyolca aslından çeviren
YILDIZ CANPOLAT